

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1019

מסכת חולין ה' - י"א ♦ מכשירין ד', ה' - ד', י'

בס"ד, כ"ד כסלו תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ סערה בכוס חלב - המסלול ההלכתי של החלב
- ♦ בדרך אל כוס הקפה
- ♦ שתיית חלב שמקורו ברפתות ענק
- ♦ ההבדל בין בגד שנקרע לכוס שנשברה

- ♦ מהי "יד סולדת"?
- ♦ חום גופו של ברוך חולה בעת שחיטתו
- ♦ האם ראוי למרוט את נוצות העוף טרם שחיטתו
- ♦ חמשת כללי השחיטה

דבר העורך

רצועת העור

אחת התופעות המרתקות שאפשר להבחין בהן בשיעורי הדף היומי, הם תלמידי החכמים החדשים שצומחים, לפתע, מתוך שיעורי הדף היומי. אך לפני שנים מספר הצטרף פלוני לשיעור הדף היומי, והנה, מתגלגלות על לשונו סוגיות, שיטות ראשונים וסברות יפות. הוא הפך להיות חלק בלתי נפרד מן הלגיון האדיר הפרוס בכל העולם והעוסק בתורת ה'. רעהו, שהתקשה בתחילת הדרך בתרגום השפה הארמית, ממלא כעת את מקומו של מגיד השיעור, כאשר זה נאלץ להעדר, ועוד כהנה וכהנה. "אם אתה מאמין שאפשר לקלקל, תאמין אף תאמין שאפשר לתקן!" הכל אפשרי.

בקשר לכך שמענו מהרה"ג ר' ישראל אהרונסון אודות יהודי תלמיד חכם מפניה' של ירושלים עיר הקודש.

יהודי זה, תלמיד חכם נכבד ומורה הוראה לרבים, מהלך בכל עת ובכל שעה כשרצועת עור ענודה על פרק ידו. בלי שיעון. רצועה בלבד. כמעט אין שמים לב לכך. הרואה את פרק ידו סבור כי השעון מצוי לו בגב היד, ואילו הרואה את גב ידו סבור כי השעון מצוי בפרק ידו... אולם, רבי ישראל אהרונסון שליט"א הבחין בכך, שאל בעדינות לפשר הדבר, והרי התשובה שקיבל:

דף ח/ב בית השחיטה רותח
מהי "יד סולדת"?

נרפה קמעה מדיני השחיטה, כלליה, פרטיה ודקדוקיה ונפליג למחוזות אחרים. הלכות רבות תלויות בבישול ובחום. אסור לבשל בשבת, והאוכל נאסר (להלן טו/א). אסור לבשל בשר בחלב. כלים חמים פולטים ובולעים טעם על ידי חום, ועוד.

כל ההלכות הללו תלויות בשיעור חום שהוגדר בפי חכמינו "יד סולדת בו" (שבת מ/ב, להלן קה/א, ב, ועוד). כלומר, דרגת החום הנדרשת בהלכות הנזכרות, היא כזו שאדם שבא במגע עם חום זה, קופץ ומושך את ידו לאחור.

אלא, שבהלכה אין בנמצא הגדרה מדויקת יותר, אשר תסייע בידינו לדעת מהי דרגת החום שאדם מושך ממנה את ידו. עם מטלה זו ניסו אחרונים רבים להתמודד, לתרגם את שיעור "יד סולדת בו" למעלות החום הנהוגות בימינו, ולכל הפחות לקבוע מאיזו דרגת חום ומעלה לכל הדעות "היד סולדת", ומאיזו דרגת חום ומטה לכל הדעות אין "היד סולדת".

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל נזקק לנידון זה מספר פעמים, ובאחת מתשובותיו (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ד סימן ע"ד) הוא כותב כי טווח הספק מהו "יד סולדת" נע בין ארבעים ושלש מעלות צלסיוס עד שבעים ואחת מעלות. כלומר, פחות מארבעים ושלש מעלות, ברור שאין היד סולדת, מעל שבעים ואחת, מוסכם על הכל שהיד סולדת, אך במעלות הביניים אין הסכמה ברורה.

אולם, פוסקים אחרים מוכיחים כי שיעור "יד סולדת" פחות בהרבה משבעים ואחת מעלות. שהנה, בחציה השני של המסכת (קה/א, ב) הגמרא זנה אודות נטילת ידים במים חמים בשיעור "יד סולדת". ברור לכל כי אי אפשר ליטול ידים בחום רב כל כך ("מאור השבת" ח"א סימן ב' הערה י"ד). לגבי דרגת החום שממנה ומטה אין היד סולדת, מקובל בשם "חזון איש" זצ"ל (עיין "מאור השבת", שם, סעיף ו', ובהערות), כי פחות מארבעים מעלות, אין כל חשש. הגאון רבי שלמה זלמן

לעילוי נשמת

נר ה'
נשמת
אדם

הרה"ח ר' **עקיבא גור (גרשטנקורן)** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ז בכסלו תשנ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה הנכבדה שיחיו

לעילוי נשמת

הילד **ערן יוסף קריאל** ז"ל
ב"ר אפרים שלמה שיבלחט"א
נלב"ע כ"ו בכסלו תשמ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הר"ר **אפרים קריאל**
זוגל מרת **שרה** שיחיו - קרית קריניצי

לעילוי נשמת

מרת **מרים ברכה רוזנצוויג** ע"ה
ב"ר מאיר יהושע ז"ל
נלב"ע כ"ט בכסלו תשע"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן ליסטנברג** ז"ל
ב"ר חיים פנחס ז"ל
נלב"ע כ"ד בכסלו תשס"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

נר ה'
נשמת
אדם

מרת **שושנה זילברשטיין** ע"ה
ב"ר משה יהודה יבדלחט"א נלב"ע ביום כ"ט בכסלו תשס"ד

תנצב"ה

אוייער באך זצ"ל (שו"ת "מנחת שלמה" סימן כ"א ס"ק ח) הביא הוכחה יפה לכך. כתב הבה"ג (מבוא בפת"ש סימן ק"ה ס"ק ז) כי חלב בהמה בעת חליבתה מוגדר כצונן. מאחר שחום החלב בעת החליבה עשוי להגיע עד ארבעים מעלות חום, מוכח, כי דרגת חום זו נחשבת "צונן" ואינה "יד סולדת". לא זו בלבד, ממשיך הגרש"א, אלא גם ארבעים וחמש מעלות צלסיוס, אינן "יד סולדת", הראיה - מסוגייתנו.

בגמרתנו נחלקו רב ורבה בר בר חנה אם "בית השחיטה" של הבהמה רותח או צונן. כלומר, אם המקום שבו נשחטה הבהמה על ידי הסכין, נחשב רותח או צונן, ובהתאם לכך, הם חולקים אם בית השחיטה עלול לבלוע טעם אסור שבלוע בסכין. אם בית השחיטה רותח, הוא בולע, ואם הוא צונן, אינו בולע. לאחר מכן הגמרא מביאה דעה, כי מחלוקתם נסובה על נידון אחר, ושניהם מודים כי בית השחיטה צונן, וכך פסקו רש"י והרא"ש, ואף שלהלכה מחמירים כדעת בעלי התוספות שבית השחיטה נחשב כרותח ("שולחן ערוך" יו"ד סימן י' סעיף ב'), אין זה אלא לכתחילה (ש"ך שם ס"ק י"ד) [מלבד זאת, מבואר להלן בגמרא, כי הנידון הוא בגמר שחיטה בלבד, אך בתחילת השחיטה הכל מודים שבית השחיטה צונן. יתר על כן, מבואר בריטב"א, שבת מב/א, כי גם הסובר שבית השחיטה רותח, "מכל מקום, אינו רותח שהיד סולדת בו", ועיין שם ב"מנחת שלמה" בשם ה"ראש יוסף", שלכו"ע אין הכוונה לרותח ממש].

מכאן, קצרה הדרך. כל שנותר לעשות הוא, לבדוק את דרגת החום של בית השחיטה, או אז נדע בבירור, כי דרגת חום זו אינה "יד סולדת".

חום גופו של ברווז חולה בעת שחיטתו: ובכן, אומר הגרש"א, הפוסקים אינם מחלקים בין בית השחיטה של בהמה לבין בית השחיטה של עוף. והנה, בעוד שחוממו הממוצע של בן אדם הוא שלושים ושבע מעלות, וחוממו הממוצע של פרות ושורים מגיע עד ארבעים מעלות, הרי שמידת חומו של ברווז קרובה לארבעים וחמש מעלות. בעת השחיטה חום דמו גובר במעלה אחת לפחות, ואם הוא חולה, הוא עשוי להגיע לדרגת חום של ארבעים ושמונה מעלות! אך גם אם נשיל מעליו את תוספת החולי ואת מעלת החום שמתרגשת עליו בשעת השחיטה, עדיין נותרנו עם הידיעה הברורה, כי ארבעים וחמש מעלות חום אינן "יד סולדת".

דף ט/א ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור
האם ראוי למרוט את נוצות העוף טרם שחיטתו

בשנת תשמ"ח התפתח פולמוס תורני מעניין שהועלה על שולחן הפוסקים, והוא, האם יש למרוט את נוצות העופות טרם שחיטתם. על החששות, הצדדים, הספיקות וההתלבטויות, במאמר שלפנינו.

חמשת כללי השחיטה: חמשה כללים קיבל משה רבינו עליו השלום כהלכה למשה מסיני, שיש להקפיד עליהם בהלכות שחיטה, וכל שוחט שאינו יודעם, אסור לאכול משחיטתו. ואלו הם: שהייה, דרסה, חלדה, הגרמה ועיקור. **שהייה:** השהייה בתהליך השחיטה. **דרסה:** דוחק את הסכין על צוואר הבהמה. **חלדה:** שחיטת הבהמה או העוף באופן שהסכין, או סימני הבהמה, אינם גלויים לעין. **הגרמה:** שחיטת הסימנים שלא במקום הראוי. **עיקור:** הסימנים נעקרו ממקומם קודם גמר השחיטה. כל חמשת הדברים הללו, משנעשו פסלו את השחיטה.

בגמרא (ל/ב) מבואר, כי ברור לכל, ששחיטה הנעשית באופן שהסכין אינו גלוי לעין ברגע השחיטה, וכגון, שהוא מוסתר על ידי הסימנים המיועדים לשחיטה, הקנה והוושט - פסולה, שהרי זה "חלדה". ברם, הגמרא מסתפקת [עיין שם שנחלקו בדבר], אם "חלדה" הנגרמת שלא על ידי הסימנים, פוסלת, וכגון, כאשר צמרו של הכבש מכסה את סכין השחיטה. הגמרא אינה פושטת את הספק, ולהלכה ("שולחן ערוך" יו"ד סימן כ"ד סעיף ח) פוסקים לחומרא, שבהמה שכזו אסורה באכילה.

הסיבות למריטת נוצות העוף: לדעת המרדכי (עיין "תבואות שור" ו"פרי מגדים"), "חלדה" עלולה להגרם גם על ידי צמר דליל, ולא רק בשחיטת כבש בעל רעמת צמר סבוכה. לפיכך פסק המרדכי (סימן תר"ז): "נהגו למרוט את הנוצות בעופות, שלא יחליד תחת הנוצה". האחרונים הוסיפו, כי לא זו בלבד שמריטת הנוצות ממקום השחיטה מונעת "חלדה", אלא שעל ידי כך גם נמנע חשש "שהייה", שכן, יש לחשוש שמא באמצע השחיטה, אחת הנוצות תתפס תחת הסכין, ונמצא שמעשה שחיטת העוף לא נעשה ברצף, משום שחלק זעיר מזמן השחיטה הוקדש לחיתוך הנוצה ("שמלה חדשה" סימן כ"ג סק"ו). בעל ה"שואל ומשיב" (שו"ת ח"ג סימן קמ"ז) הוסיף על כך, כי מריטת הנוצות גם מונעת את החשש שהנוצות יפגמו את הסכין.

חשש לניקוב הוושט על ידי מריטת הנוצה: אם הכל כל כך פשוט, על מה הפולמוס? ימרטו השוחטים את הנוצות ויפטרו מעולם של חששות כבדים אלו. ובכן, שנים רבות מאד לאחר המרדכי, כתב הרמ"א ("שולחן ערוך" יו"ד סימן כ"ג סעיף ו): "יש ליזהר שלא למרוט הנוצות, אם יוכל לשחוט בלא זה!" פסיקתו זו נובעת מן החשש, שמריטת הנוצות מצוואר התרנגול תגרום לנקב בוושט והוא יהיה "טריפה". ואכן, תרנגול שנמצא דם במקום מריטת הנוצה, אינו נשחט מחשש זה [ועיין שם בש"ך ס"ק כ' שהוא גזירה אטו נקרו העור מהצואר. ועיין שם שיש מקילים בדין זה בהפסד מרובה].

שינוי בגיל העופות הנשחטים: עד לתקופתנו, המנהג הרווח בקהילות ישראל היה למרוט את נוצות העוף במקום המיועד לשחיטה, תוך הקפדה וזהירות מירבית. בדורנו, חל שינוי מהותי בשחיטת העופות, מאחר שכמעט כל העופות הנשחטים צעירים ביותר, ונוצותיהם אינן גדולות, כך שחשש "חלדה" מצטמצם, ומאידך, עורם הרך של העופות הצעירים עלול להפצע ולהקיז דם בתלישת הנוצות.

זהו עיקרו של הנידון שהונח על שולחן הפוסקים. האם למרוט את הנוצות כפי שנהגו עד כה, אף על פי שעל ידי כך חלק מן התרנגולים עלולים להקיז מעט דם, דבר שיש להמנע ממנו, כאמור, או שמא מחמת חששות אלו, אין למרוט את נוצותיהם אלא לפנותן לצדדים בלבד (עיין שו"ת "שבט הלוי" ח"ז סימן קי"א, קי"ב. בקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב זצ"ל סימן ע).

מאז שאני זוכר את עצמי, נחשתי בעיני כל רואי כלא יוצלח' המוצלח ביותר. היכן שנגעתי דברים נפלו, נשברו, נקרעו והתפזרו. כמעט בכל יום נחתכתי במקום אחר. אם כבר זיכתי שהמלמד יבקש ממני להכין לו כוס תה, היתה די' הועדת רגע לפני שהגשתי אותה לשולחני, הכוס החליק מן המגש ולקול צחוקם הרועם של בני כיתתי שבתי בוש ונכלם למקומי.

בכל שנה חזר הסיפור על עצמו. מלמד חדש ותקווה חדשה. ניסיונות כנים אך כושלים מצד המלמד המסור, ושוב שקעתי בשגרה אפורה ומשמימה של חיי בדידות וצער.

הורי היקרים איבדו זה מכבר את תקוותם. הם לא היו צריכים לומר לי זאת. הדבר היה ברור. בכל תחום שבו ניסיתי את כוחי נכשלתי כשלוך חרוץ והבתי כי מסלול חיי מוכן ומזומן עבורי - ייאוש מוחלט.

ויחי היום, ובבית ספרנו הופיע מורה חדש, אשר לימד בכתתנו מספר שעות בכל יום. מלא מרץ ורצון להוכיח את עצמו, הוא החליט לטפל בי'בעיה' של כתתנו, הלא היא אני בכבודי ובעצמי.

בעיניי מושפלות קיבלתי את בקשתו להכין עבורו ועבור צוות המורים עשר כוסות תה. אינך יודע שאני "לא יוצלח"? שאלתי אותו בעיניי מושפלות. והוא בשלו: תלמידי היקר, אנא, אני זקוק לעשר כוסות תה בתוך חמש דקות.

בעודי יוצק את המים הרותחים לכוסות הזכוכית, בלשתי בעיני היכן ממוקמים היעה, המגב והמטאטא, להקדים תרופה למכה. צעד אחר צעד פסעתי בזהירות כשידי המגש העמוס בכוסות התה המהבילות. את דלת חדר המורים צלחתי בשלום, והנה, התכופפתי לעבר השולחן כדי להניח עליו את המגש, ושתי כוסות מהבילות צנחו להן על רגלי של אחד המורים שזעיקותיו הדהדו בחלל בית הספר.

נמלטתי משם כל עוד נפשי בי, ולפתע הונחה ידי רכה על כתפי. המורה הביט בי במבט מבין, ואני רעדתי בכל גופי.

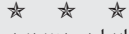
- **אמרתי** לך, פלטתי.

- **זה** לא כך נורא, ענה לי. עליך לזכור כי שמונה כוסות תה נותרו שלמים ...

למחרת נטל המורה את ידי, ענד עליה רצועת גומי תוך שהורה לי: הסכת ושמע. בכל פעם שתחשוב שאתה "לא יוצלח", תמתח את הגומי שיצולף בבשרך ושיזכיר לך שאתה כן מוצלח.

כשאתה לומד גמרא ומתקשה מאד בהבנת תירוץ מסויים של הגמרא, טרם פושה הייאוש בעצמותיך, משוך ברצועת הגומי וחזור ושנן לעצמך, כי את קושיית הגמרא כבר הבנת!

ביום הראשון, היתה ידי אדומה מהצלפות הגומי.

ויגדל הילד ויהי לעלם חכם, וברבות השנים הלך וגדל והיה לתלמיד חכם. ביום מן הימים התבקש מיועצו לכהן במשרה תורנית מכובדת ביותר, ובעודו נתון בהתרגשות ובשמחה, הוא סר לרצען וביקש ממנו להכין עבורו רצועת עור, זכר לאותה רצועת גומי.

ליכור שאפשרו!

אני מביט ברצועה, סיים בעל הרצועה את דבריו, ומודה לקב"ה על כוחות הנפש שהוא נתן בכל אדם ואדם. נוכחתי לדעת, כי אם רק ירצה האדם באפשרותו לנצל כוחות עצומים אלו, לשגשג ולהגיע לפסגות.

למעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטרם יהי. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. ספק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ז/ז בהמתן של צדיקין
חמור, צדיק וחכם
חמורו של רבי פנחס בן יאיר, נגנב על ידי גנבים וסירב לאכול מהאוכל שהוגש לפניו, משום שהוא לא היה מעושר!

דף ט/א כל טבח שאינו יודע

שחזור מדוייק של מעשה, בלי היפנוזה

כמעט בכל מטבח יהודי מתעוררות שאלות כשרות מידי פעם, ערבוב של סכ"ם, או של מאכלים, חלב שנשפך במקרר ועוד ועוד. אחד הנידונים המרתקים בשאלות אלו, הוא הצורך לשער את כמות המאכלים שהתערבו זה בזה, ואז לחשב אם האיסור בטל בשישים בהיתר. אחת הדוגמאות הקלאסיות היא, הגסת סיר בשר רותח בכף חלבית "בת יומה" [כף שבתוך עשרים וארבע השעות האחרונות, בלעה חלב רותח. ראה בהרחבה בעבודה זרה סז/ב, "מאורות הדף היומי" כרך ו']. במקרה זה, מתייחסים אל הכף החלבית כאילו כולה חלב - לא מחשבים רק את כמות החלב הבלועה בתוך הכף בלבד - ובודקים אם שיעורו של הבשר הוא פי שישים מן הכף. מובן מאליו, כי מאחר שמגיס הסיר אוחז את הכף בידו, הרי שחלק מן הכף לא נגע בבשר, ויש להפחיתו מן החישוב (כך נפסק להלכה, עיין יו"ד סימן צ"ד סעיף א' שנחלקו בזה). לעיתים, סנטימטר אחד בלבד שנגרע לחישוב או מתווסף אליו, יש בו כדי להכשיר או להטריף את כל הסיר, ולפיכך, ככל שהמידע על הנעשה מדוייק יותר, נוכל להיטיב לדעת את ההלכה.

האם בעל הכף מסוגל לזכור עד היכן שיקעה בסיר? השאלה העומדת בפנינו היא, אם לאחר מעשה, כאשר נמחה רושם הבשר מעל הכף, ניתן לשאול את מכניס הכף החלבית לסיר הבשרי, אם הוא זוכר במדוייק איזה חלק מן הכף בוודאי לא נגע בבשר. ובכן, מתברר, כי הפוסקים עסקו בנושא זה, המשיק ישירות לסוגייתנו.

אדם אינו זוכר פרטים מפעולות שלא נחשבו בעיניו בשעת עשייתן: "כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה, אסור לאכול משחיטתו", אומר שמואל בגמרתנו, שהרי, אם אינו יודע מה אסור, כיצד יידע אם שחט כהוגן אם לאו. הרשב"א מסיק, כי מדברי רש"י (ד"ה "ולא ידע") משמע, כי אם לאחר השחיטה ילמדו את השוחט הלכות שחיטה, ולאחר מכן יבקשו ממנו לשחזר במחשבתו אם שחט כהוגן אם לאו, אם יאמר ששחיטתו היתה מהוגנת, ניתן לאכול ממנה! הרשב"א, וראשונים נוספים, תמהים על כך, שהרי כלל ידוע הוא (שבועות לד/ב), "כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש, עביד לה ולא אדעתיה", היינו: אדם אינו שם לב ואינו מבחין לפרטים, בעת עשיית פעולות שאינן חשובות בעיניו. לפיכך הרשב"א חולק וסובר, כי בהמה זו אסורה באכילה, גם אם השוחט ילמד את הלכות שחיטה על בוריין ולאחר מכן יצהיר כי שחט את הבהמה כדת וכדין.

כעת נשוב לכף החלבית. מפשטות לשון ה"שולחן ערוך" והרמ"א (עיין ש"ך יו"ד סימן צ"ד ס"ק כ"ח) מבואר, כי ניתן גם ניתן לסמוך על זכרוננו של מגיס הכף בסיר הבשר, כאשר הוא טוען כי הוא זוכר בבירור איזה חלק של הכף נותר מחוץ לסיר הבשר. האם הם התעלמו משיטת הרשב"א, אשר קבע כי השוחט אינו זוכר את אשר עשה, ואשר הם בעצמם הורו כמותו להלכה ("שולחן ערוך" יו"ד סימן א' סעיף ג')? הרי האוחז בכף אינו מבחין בפרטי המעשה אשר הוא עושה.

זכרון בתת מודע: ה"נודע ביהודה" זצ"ל (ש"ת תניא יו"ד סימן ט"ז) מבאר, כי גם הרשב"א יודה שיש לחלק בין השוחט הבור, לבין מגיס הכף. שכן, אותו שוחט שאינו יודע הלכות שחיטה, מעולם לא שמע על המושג "חלדה", אף פעם לא התגב לאוזניו שמץ של מושג על "שהיה", ומשכך, אין כל סיכוי שבזכרוננו ייחרתו פרטים שאינם קיימים בתודעתו כלל. לעומת זאת, מגיס הכף יודע את הלכות בשר בחלב. כל יהודי שומר תורה ומצוות, מודע להלכות הבסיסיות של עירוב כלים במטבח, ולפיכך, מבלי משים הוא משמר בתת מודע את פעולותיו במטבח, ובידו לשחזרן לאחר מעשה!

דף יא/א רובא דליתא קמן

סערה בכוס חלב - המסלול ההלכתי של החלב בדרך אל כוס הקפה

סוגייתנו עוסקת במקור דין "רוב", ובמספר משפטים קצרים, הגמרא כוללת שלושה סוגים שונים של "רוב".

א. "ביטול רוב": כאשר איסור והיתר מעורבים ביחד, דין התערובת נקבע לפי רובה. אם רובה היתר - להיתר, אם רובה איסור - לאיסור. הלכה זו נלמדת מן הפסוק "אחרי רבים להטות".

ב. "כל דפריש מרובא פריש": מאכל שזהותו עלומה, דינו נקבע על פי כשרותם של רוב המאכלים שבסביבתם הוא נמצא. וכגון, חתיכת בשר שנמצאה ברחוב שבו יש תשע חנויות כשרות וחנות אחת של טריפה, תולים כי חתיכת הבשר פרשה מה"רוב" הכשר. גם הלכה זו נלמדת מן הפסוק "אחרי רבים להטות".

ג. "רובא דליתא קמן": "רובא דליתא קמן" מתייחד משני הכללים הקודמים בכך, שבעוד שה"רוב" וה"מיעוט" שבהם עסקנו עד כה נמצאים לפנינו, "רובא דליתא קמן" מתייחס לרוב שאינו לפנינו, וכגון: כיצד מותר לשתות חלב בהמה, מדוע אין חוששים שהיא "טריפה" [בהמה שלקחה באחד מאבריה באחד מ"ח טריפות שנמנו להלן בפרק "אלו טריפות"] וחלבה אסור בשתיה ("שולחן ערוך" יו"ד סימן פ"א סעיף א')? משום ש"רוב" הבהמות אינן טריפה. במקרה זה ה"רוב" שעליו מסתמכים אינו מעורב במיעוט, שהרי ה"רוב" הוא כל בהמות העולם [מקורו של רוב זה לא נפשט להדיא בגמרא, ורש"י, יב/א ד"ה "פסח" כתב, כי הוא הלכה למשה מסיני, או שגם רוב זה נלמד מן הפסוק "אחרי רבים להטות"].

שתיית חלב שמקורו ברפתות ענק: בשורות הבאות, נעמוד על הגדרות יסודיות בדיני "רוב", תוך כדי התוודעות ל"פרשת החלב" שעוררה הדים רבים בעולם התורה. במה דברים אמורים? ובכן, היו שטענו, כי העולם התעשייתי והמתקדם שבו אנו חיים, גורם לכך, שאסור לשתות חלב!

איני מבין, תמה בעל ה"גן יוסף" זצ"ל, הלא חמור חכם היה זה, היה עליו לאכול את רוב התבואה ולהתיר מקצת עבור המעשרות. **שאלה** זו, אינה אלא טעות, השיב. חמור זה היה חכם עוד יותר משאנו חושבים. לו היה עושה כן, שוביו היו טועים לחשוב כי די לו בכמות פחותה מזו שהניחו לפניו, וכעבור מספר ימים היה נותר עם מנה מצומצמת ביותר...

דף ז/ב ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה

קודש קדשים

מעשה בגביר קמפן. גחמות ורצונות רבים היו לו, ביניהם, העמוד. קולו לא היה מן המשובחים, אך משתפס זה את העמוד, לא היה מאושר ממנו ואומלל מהקהל.

אמר עליו רבי אייזל חריף:

הגמרא אומרת "ישראל קדושים הם, יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה". בן עירנו הגביר, הרי הוא ממש 'קודש קדשים'. בצדקה - "יש לו ואינו רוצה", ובחזנות - "רוצה ואין לו"... ("האוצר היהודי" - 1459).

דף ז/ב גינאי גינאי

כח התורה!!!

המהר"ל דיסקין זצ"ל שואל, מדוע לגבי נס קריעת ים סוף אנו עושים זכר בכל הדורות ואף שירה שלימה נתחברה לזכר הנס, ואילו מקריעתו של רבי פנחס את הנהר אין אנו עושים ולא כלום, ואף חז"ל בגמרא מזכירים נס זה בדרך אגב ותו לא? אין זה, הוא מסביר, אלא משום שנס קריעת ים סוף התרחש לפני מתן תורתנו הקדושה. ברם, לאחר שקיבלנו את התורה, אין בכך כבר חידוש גדול שבכוחה ובכוח לומדיה לשנות את הטבע!

דף יא/א ולקח את שני השעירים שיהיו שניהם שוים

המבדיל בין קודש לחול

בסוגייתנו נאמר, כי שני שעירי יום הכיפורים, שיעיר החטאת ושעיר העזאזל צריכים להיות שווים ודומים. **ללמדו,** כי הקודש והחול עשויים להיות שווים, כמעט בלא הבדל ביניהם. לימוד רב יש ללמוד מכאן כמה יש להתבונן בכדי לידע מהו קודש ומהו חול... ("לקט אמרים").

"אחד בבוקר,
אחד בערב,
לפני האוכל".

גם ד"ר כהן מבני ברק
לא מפספס.

2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

אחוזים ניכרים מן הבהמות הם "טריפה": כאמור לעיל, חלב בהמה "טריפה" אסור בשתיה, אך החלב את בהמתו אינו צריך לחשוש שמא היא "טריפה", שהרי "רוב" בהמות העולם אינן טריפה. לכאורה, שונים הם פני הדברים במחלבות הענק של ימינו, המרכזים כמויות אדירות של חלב למיכלים עצומי מימדים. שכן, אחוז מסויים, הרבה יותר מאחד חלקי שישים מן הבהמות, הן "טריפה" [בבתי המטבחים הגדולים בארץ ישראל, 8.48% מן הבהמות נמצאות "טריפה", ובבתי המטבחים הקטנים המקפידים מלכתחילה על בהמות באיכות טובה, 3.38% נמצאות טריפה. באירופה, ממצאים שנאספו לפני שנים מצביעים על 25-30% מקרי טריפה בבהמות בוגרות, ועל 40-50% "טריפה" בעגלים. ראה בהרחבה בספר "מזון כשר מן החי", ח"ג פ"ג]. נמצא, שאין כל ספק שכעשירית מכמות החלב שבמיכל הענק, מקורה בבהמות "טריפה", ואין כל דרך לבטל אותה ברוב ולהכשירה, שכן, יש צורך שה"רוב" יהא מרובה פי שישים מן המיעוט [במין במינו - מדרבנן], ואנו עוסקים ב"רוב" המרובה פי תשע בלבד מן המיעוט האסור. האומנם?

מספר תשובות בדבר, ולהלן התשובה הברורה והבהירה ביותר, המורכבת משני שלבים, כלהלן. **אין להתייחס לכל הבהמות כאל מקשה אחת:** השאלה שלפנינו מתבססת על ההנחה שיש לדון את כל החלב הנתון במיכל כמקשה אחת. אך מסתבר, כי הנחה זו מוטעית מיסודה. שכן, לאחר שנוכחנו, כי בשעה שכל בהמה נחלבת, היא מוגדרת כמי שאינה "טריפה" וחלבה מותר, אין לשנות קביעה זו בריכוז כל החלב יחד, שהרי לא התרחש כל שינוי מהותי בחלב שבעטיו יש לשנות את הגדרתו, והוא נותר כשר.

הסטטיסטיקה מצביעה על מיעוט "טריפה" שאינו בטל ברוב: ברם, עדיין שומה עלינו לתהות, האם הכלל "רובא דליתא קמן", שבגיננו הכשרנו כל בהמה בנפרד, אינו זה שיכפה עלינו לאסור את החלב המשותף. שהנה, לכאורה, הכלל "רובא דליתא קמן" מתבסס על הסטטיסטיקה, לאמר, מאחר שרוב הבהמות שבעולם אינן "טריפה", אזי, בבואנו לדון אודות כל בהמה בנפרד, אנו מתייחסים אליה ככשרה, שהרי יש להלך אחר ה"רוב". אולם, כאשר נכנס מאה בהמות לחדר אחד, אותה סטטיסטיקה שבשמה הכשרנו את הבהמה הבודדת, תצווה ככרוכיה כי בחדר זה נמצאות עשר בהמות "טריפה", ומאחר שאין כנגדם רוב של פי שישים בהמות כשרות, יש להטריף את כל החלב! [שאינו לו שיעור ביטול].

ההבדל בין בגד שנקרע לכוס שנשברה: ובכן, כדי לפרום את התמיהה הלזו, עלינו לחדור לשורשי הכלל "רובא דליתא קמן", או אז יאורו עינינו. הכלל "רובא דליתא קמן", אינו מתבסס על סטטיסטיקות אלא על טבע העולם, ואת פשר הדברים נבהיר על ידי הדוגמה הבאה. נניח שרוב הבגדים נקרעים לאחר עשר שנות שימוש, ורוב הכוסות נשברים לאחר עשר שנות שימוש. בעוד שלגבי בגדים קיימת סיבה הגיונית לכך שהם יקרעו ויתבלו אחרי זמן מה, אין כל הגיון שהכוס תתנפץ ארצה לאחר תקופה מסויימת, אלא שהמציאות מורה כי כוס אינה שורדת יותר מעשר שנים.

מעתה, כאשר אנו אומרים כי "רוב" הבהמות אינן "טריפה", כוונתנו לכך, שלפי טבע העולם, אין כל סיבה שבהמה זו "טריפה", שהרי זן הבהמות בריא כשור. הגדרה זו לא תשתנה גם אם נכנס מאה בהמות יחדיו, שהרי טבע העולם, שבהמות אינן "טריפות", נותר שריר וקיים והיחס אל ה"טריפה" הוא כאל מקרה החורג מן הטבע, ושוב נמצאנו עומדים בנקודת ההתחלה, שלאחר שהחלב הוכשר, אין כל עילה להטריפו (ראה עוד בקובץ "בית אהרון ישראל" גליונות ק"ד וק"ו, ו"קובץ הבאר" ניסן תשס"ג, קובץ "נזר התורה" סיון תשס"ג).

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות. חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

לעילוי נשמת

אבי **מורי צבי שכטר** ז"ל

ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע ביום כ"ח בכסלו תשס"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **אריה ישראל וסימה שכטר** שיחיו - חיפה

לעילוי נשמת

החבר **מרדכי לנגה** ז"ל

בן החבר משה מיכאל ז"ל

נלב"ע כ"ז בכסלו תשמ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחות **לנגה ורוטנברג** שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **גיטל בריל** ע"ה

בת ר' אברהם נחום הלוי ז"ל

נקטפה כ"ג בכסלו תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **דוד שיינברג** הי"ד

ב"ר משה ז"ל

נלב"ע חנוכה תש"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת בורק שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **ברכה כץ** ע"ה בת ר' פנחס שתול ז"ל

נלב"ע כ"ד בכסלו **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה ר' דוד ויהודית יפה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שפרה בליטנטל** ע"ה בת הר"ר שכנא דוד ז"ל

נלב"ע כ"ח בכסלו תשמ"ב **תנצב"ה**

הונצחה ע"י נכדה ידידנו הר"ר **שאול חסדיאל** ומשפ' שיחיו - בני ברק